

Trakya Bölgesinde Kız Çocuğunun Kutsanması: 6 Ay Kınası

The Blessing of Girls in Thracia Region:
Six Months Henna

Ebru IRMAK¹, Muaffak SARIOĞLU²

¹Lalapaşa Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü, Edirne
· Ebruirmak22@hotmail.com · ORCID > 0000-0002-3378-0723

²Giresun Üniversitesi Teknik Bilimler MYO, Giresun
· muaffak.sarioğlu@giresun.edu.tr · ORCID > 0000-0001-8803-7139

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 04 Kasım/November 2022

Kabul Tarihi/Accepted: 24 Mayıs/May 2023

Yıl/Year: 2023 | Cilt-Volume: 3 | Sayı-Issue: 1 | Sayfa/Pages: 1-14

Atıf/Cite as: Irmak, E., Sarioğlu, M. "Trakya Bölgesinde Kız Çocuğunun Kutsanması: 6 Ay Kınası"
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 3(1), Haziran 2023: 1-14.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Ebru IRMAK

TRAKYA BÖLGESİNDE KIZ ÇOCUĞUNUN KUTSANMASI: 6 AY KINASI

ÖZ

Ritüeller toplumların veya kültürlerin değerlerini yansıtmaktadır. Bir geçiş-giriş ritüeli olan altı ay kınası Trakya Bölgesi'nde yaygın olarak kutlanmaktadır. Yalnızca kız çocuklarının haneye gelişinin kutlanması esasına dayanan bu ritüelin Türkiye'ye Balkan göçmenleri tarafından getirildiği düşünülmektedir. Araştırma, kültür analizi metodu ile incelenmiştir. Edirne, Tekirdağ, Kırklareli illerini kapsayan bölgede, 100 kişi ile yapılan anket çalışmasında "İnsanlar için bu ritüel ne ifade etmektedir?" sorusuna somut veriler ile yanıt aranmıştır. Bu sayede kırsal alanda ortaya çıkan bu ritüelin kent alanlarına doğru yaygınlık kazanırken geçirdiği değişim incelenmiştir. Ayrıca beklentiler ve gelecekteki durumu hakkında öngörüler oluşturulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kına, Ritüel, Kız Bebek, Trakya Bölgesi, 6 Ay Kınası.

THE BLESSING OF GIRLS IN THRACIA REGION: SIX MONTHS HENNA

ABSTRACT

Rituals reflect the values of societies or cultures. Henna for six months, which is a passage-entry ritual, is widely celebrated in the Thrace Region. It is thought that this rite, organized solely for celebrating the birth of a baby girl into a family, was brought to Turkey by Balkan immigrants. The research was carried out by the method of cultural analysis. The survey was conducted with 100 people in the region covering the provinces of Edirne, Tekirdağ and Kırklareli. The answer to the question "What does this ritual mean for people?" was sought through factual data. In this way, the change that this ritual, which emerged in the rural areas, has undergone while gaining prevalence towards urban areas was examined. In addition, expectations and predictions about its future were created.

Keywords: Henna, Ritual, Girl child, Thracia Region, Six Month Henna.

GİRİŞ

Ritüeller geçmiş birikimlerin, kabul görmüş olguların nesilden nesile tekrarlanan biçimidir. Dünya genelinde toplumların bu kültürel yansımaları incelenmektedir (Önk ve Gökali, 2020, s.674).

Ritüeller yapıma niyeti ve dönemlerine göre farklı sınıflandırılmaktadır. Durkheim, bu sınıflandırmayı negatif ve pozitif ritüel olarak ayırırken (Durkheim, 1947, s.299); Gökalp dini ayin ve dini olmayan ayin (müsbet ayinler) şeklinde 2 gruba ayırmıştır (Gökalp, 1981, s.52). Geçiş-giriş ritüelleri, takvimsel ritüeller ve kriz dönemi ritüelleri sınıflandırması ise en çok benimsenmiş olan sınıflamadır. Karaman (2020, s.230)'a göre geçiş ritüellerinin evrensel olarak yapılanları: evlilik, ölüm veya üyeliğe giriş ritüelleridir. Üyeliğe giriş bazen 'köstek kesme' ritüelinde olduğu gibi çocuğun ilk adımı atmasının kutlanması olabileceği gibi bazen de toplumda kabul görme şeklinde olabilmektedir (Irmak ve Sarıoğlu, 2022, s.5).

Türk toplumunda kına geleneği oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Bu geleneğin İbrahim Peygamber ile başladığına inanılmaktadır. İbrahim Peygamber'in oğlunu Tanrı'ya armağan etmek yerine bir kınalı koçu kurban etmesine dayalı bir inançtır. Bu gelenek ile kına geleneğinin başladığına inanılmaktadır (Yardımcı, 2019, s.2). Bazı toplumlarda kınanın bereket getirdiğine, kadınları nazardan ve kötü enerjiden koruyacağına inanılmaktadır (Bayatlı,1989). Türk inanışlarında kına yakılan varlığın adak edilmiş olanı sembolize ettiği; ona zarar vermenin ise uğursuzluk ve felaket getireceği düşünülmektedir (Okuşluk Şenesen, 2011, s.210). Adaklık olarak belirlenen hayvana, askere uğurlanan gençlere, gelinlere, sünnet edilecek çocuklara, ölüm döşeğindeki yaşlılara kına yakılmaktadır (Çeltikçi, 2009, s.30). Kına saflığın, temizliğin, iyi niyetin ve bereketin bir işareti olarak kabul edildiğinden şölen edasında yakılmaktadır (Tokmak, 2009, s.123).

Göç, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplumların bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Göçler; kırdan kente, kırdan kıra, kentten kente ve kentten kıra veya bir ülkeden başka bir ülkeye doğru olabilmektedir. Türkiye'de çoğunlukla göç kırdan kente veya kentten kente doğrudur (Koçak ve Terzi, 2012, s.164). Kırdan kente olan göç, belirli bir takım sosyoekonomik ve kültürel sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Göç olgusu sosyolojik ve psikolojik durumlara da neden olabilmektedir. Edirne ve Kırklareli'nde göç çoğunlukla köyden kent merkezlerine doğru olmaktadır. Farklı çevrede yaşanan göç farklı durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Laleli ve Akkaş 2019, s.45). Bal(2008, s.106)'a göre bu düşünceler toplum bilimi açısından 4 ayrı grupta birleştirilebilir.

Bunlar:

1. Kent yaşamını benimsemenin gerekliliğine olan katı inanç,
2. Geleneksel yaşam tarzındaki dejenerasyon,
3. Kentlere sonradan gelen kişilerden kaynaklı kültür yozlaşması,
4. İki kültür arasında sıkışma şeklindedir.

Bu çalışmanın amacı; kültür analizi ile Trakya Bölgesi'nde uygulanan altı ay kınası ritüelini irdelemektir. Geçmiş yıllarda kırsal alanda küçük bir grup ile daha geleneksel olarak kutlanan bu ritüel günümüzde kent alanlarında tüketim odaklı olarak yapılmaktadır. Bu durum; mekan, zaman, kıyafet, çalınan veya söylenen ezgiler gibi somut değişimlere; ritüelin yapılış amacı, ritüele yüklenen anlam ve değerler gibi soyut pek çok şeyin değişmesine neden olmuştur. Bu çalışmanın alanında özgün olması ve gelecek nesillerin bu ritüele karşı tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve toplumun kültür ve değerlerindeki değişimlerin çözümlenmesi bakımından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma modeli olarak kültür analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu tür araştırmalarda amaç belirli bir grubun kültürünü tanımlama ve yorumlamadır. O kültüre ait melodiler, süreçler, algılar bu tanımlamanın içerisinde yer alır (Hanko, 1979, s.29). Araştırma modelinde Trakya Bölgesine ait 6 ay kına ritüelindeki tüm bu kültürel değerler ayrıntılarıyla incelenmiştir. Kültür toplumlar arası farklılıklar gösterir. Belirli bir kalıp içerisinde yer alması mümkün değildir. Bu nedenle veri toplama araçları da değişkenlik gösterebilir. Araştırma konusunu daha iyi analiz edebilmek ve somutlaştırabilmek için anket yöntemi ile kadınların konuyla ilgili düşünceleri sayısallaştırılmıştır. Trakya Bölgesinde yaşayan 100 kadınla basit tesa-düfü örnekleme yöntemi ile anket yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Trakya Bölgesi illeri olan; Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli'nde yaşayan 100 kadına anket uygulanmıştır. Bu çalışmada Tekirdağ ili çok fazla göç almış ve demografik yapısı bozulmuş olması sebebiyle anket sonuçlarında yanıltıcı etki yaratabileceği gerekçesi ile anket yapılan kadınlar sınırlı sayıda tutulmuştur. Bu ritüelin kutlanması yalnızca kadınlara özgü olduğu için anket çalışması da yalnızca kadınlar ile yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada konuyla alakalı çok sayıda kaynak ve belge taranmıştır. Bu belgeler; bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar, kitaplar, gazete ve dergi yazıları, çeşitli araştırma yazılarıdır. Kaynaklardan elde edilen bu bilgiler çerçevesinde çeşitli törenlere, ritüellere katılarak kaynak kitaplardan toplanan bilgilerin uygulamaları doğrudan incelemeye çalışılmıştır.

Anket yöntemi ile kadınların konuyla ilgili düşünceleri somutlaştırılmıştır.

Görüşme Süreci

Araştırmada gözlemler olduğu gibi not alınmıştır. Bunun yanı sıra, kaynak kişilerden bilgi alınmıştır. Kaynak kişilerin bilgili, tecrübeli, sosyal insanlar ve iletişime açık insanlar olmasına özen gösterilmiştir. Bu kişiler ile görüşme yüz yüze olarak gerçekleştirilmiş ve en fazla 30 dakika kadar sürmüştür. Bu sayede bölge halkının inançları doğru bir şekilde anlamaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Rook (1985) “tüketicilerin ritüel davranışlarını incelemek, araştırma topluluğunu daha bütünsel nitel yaklaşımları denemeye zorlamaktadır” der. Araştırmacının düşüncelerine katılarak konu önce nitel veriler eşliğinde katılımcı gözlem yöntemi ve kültür analizi ile açıklanmıştır. Sonra 100 kişi ile yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler oransal olarak ortaya koyulmuştur. Bu sayede ritüel hakkında çok daha derin bilgilerin irdelenmesi ve sayısallaştırılması sağlanmıştır.

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Kültür analizi çalışmalarında araştırma kümesinin yakından tanınması, gözlem yapabilmek ve bu gözlemlere doğru anlamlar yükleyebilmek oldukça önemlidir. Araştırmacının bölgede uzun süredir yaşamayı, bölge halkını iyi tanınması, bölge halkı ile olan yakın ilişkisi, kaynak kişilere rahat ulaşması, pek çok ritüele aktif olarak bizzat katılımı önemlidir. Ayrıca araştırmacının ritüellere katılımı anket çalışmasını çok rahat bir şekilde yapabilmesine fırsat sağlamıştır. Bütün bunlar çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini olumlu yönde etkileyebilecek önemli etkenlerdir (Arslan, 2003, s.4).

BULGULAR

Yapılan literatür taramasında Anadolu'nun pek çok yerinde altı ay kınasının yapılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Altı ay kınası yapılan bazı iller Manisa, İzmir, Bursa, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeridir. Bu illerin ortak özelliği ise Balkan göçmenlerinin yoğunluklu olarak bu illere getirilmiş olmaları ve grup halinde yaşamalarıdır. Türkiye'nin yedi bölgesi olarak konu değerlendirildiğinde yalnızca Trakya Bölgesi'nde bu ritüel uygulanmaktadır.

Türk toplumunda yaş, bireylerin kabul görmesi, toplumda belirli bir yer edinmesinde, bulunduğu bölge veya alanı etkilemesinde önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Yıldırak ve Ark., 2003). Anket çalışmasında yaş aralığı 18-28: %9, 29-38: %51, 39-48: %24, 49-58: %12, 59-68: %1 ve 69 yaş ve üzeri %3 oranındaki kadın bireylerden oluşmaktadır. Bu kadınların medeni durumu % 89 evli, % 7 bekar ve % 4 oranında dullardan oluşmaktadır. TÜİK 2021 verilerine göre Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde evliliğin gerçekleşme yaş yoğunluğu en fazla 20-24 ve 25-29 yaş aralığındadır. TÜİK verileri çalışmamızın bölge demografik yapısı ile uyumlu olduğunun bir göstergesi niteliğindedir.

TÜİK 2020 verilerine göre Türkiye'de ortalama hane halkı büyüklüğü 3.30 kişiye düşmüştür. Trakya Bölgesi'nde de ortalama hane halkı büyüklüğünde son 10 yıl incelendiğinde 1 birim düşüş söz konusudur. Kırklareli ortalama hane büyüklüğü 2,78, Edirne 2,74 ve Tekirdağ'da ise 3,15'dir. Anket sonuçlarımızda toplam hanede yaşayan kişi sayısı oransal olarak en fazla 4 kişi (%44) ve 3 kişi (%33) arasında yoğunlaşmıştır. Ailedeki çocuk sayısı ise 1 çocuk (%43), 2 çocuk (%48), 3 çocuk (%8) ve 4 çocuk (%1) dağılımındadır.

Eğitim düzeyi toplumsal gelişmişliğin bir göstergesi olmakla beraber (Kır, 2010, s.23), kişilerin eğitim durumları yenilikleri takip etme, iletişim kurma, ritüellerin kökenini araştırma veya benimseme gibi birçok faktörü de etkileyebilmektedir. Araştırma alanında, kadınların eğitim durumları dağılımı incelenmiştir. Araştırma alanında kadınların % 5'inin ilkokul mezunu, % 5'inin ortaokul mezunu, %24'ünün lise, %17'sinin ön lisans ve % 49'unun lisans mezunu olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu ankete katılan kadınların eğitim durumunun oldukça yüksek olduğunu bu sebeple iletişim becerilerinin gelişmiş olduğunun bir göstergesidir.

Haberleşme, teknoloji ile birlikte günümüzde insanların oldukça fazla yaptığı eylemlerdendir (Irmak, 2019). İnternetin kullanılması, akıllı telefonların yaygınlaşması bu iletişimi hızlı ve kolay kullanma imkanı sağlamaktadır. Araştırma alanında ki kadınların tamamında akıllı telefon bulunmakta ve telefonlar aktif olarak kullanılmaktadırlar. İnterneti günlük kullanma sıklığı ise 1-2 saat %24, 2-3 saat %23, 3-4 saat %20, 4-5 saat % 31 ve 5 saat üzeri ise %2 olarak saptanmıştır.

Bu bulgu ankete katılan kadınların dijital teknolojiyi yoğun olarak kullandığını göstermektedir.

Rook (1985, s.253) “ritüel için yapılan harcama ve hizmetlerin günlük yaşantıyla kıyaslandığında oldukça tüketim odaklı olduğu” nu vurgulamaktadır. Belk, Bahn ve Mayer’in 1982 yılında yapmış olduğu bir çalışmada, “ritüel davranış sembolik bir dildir. Bireylerin pazar davranışlarının belirli yönlerini nasıl ritüelleştirmeye başladıklarını öğrenmek, ürünlerin sembolik anlamlarını çözmeyi öğrendiklerinde ortaya çıkan son çalışmaları tamamlayacaktır” demektedir. Bu bakış açısı ile; tüketim- ritüel odaklı çalışmaların yeni olduğu ifade edilmektedir. 21. yüzyıla gelindiğinde ise, “tüketim anlayışı halk kültürünün içerisine de girmiştir. Bir başka söylem ile gündelik yaşam pratiklerinde modernleşme adı altında daha abartılı tüketim mallarına yönelen toplumlarda ritüeller bu değişimden benzer biçimde etkilenmektedir (Önk Yıldırım ve Gökaliçler, 2020, s.672). Taşkaya ve Yağız’ın konsept doğum günleri hakkında yaptığı bir araştırmada (2018, s.12), konsept parti yapılırken pastanın yanı sıra afiş, şişe, kostüm, ikram ve süsleme gibi konsepti yansıtan ürünlerin takım halinde kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. TDK (2021)’e göre “konsept” uyum anlamına gelmektedir. Konsept doğum günlerinde uyum; eğlence mekanındaki bardak, tabak, çatal, bıçak, arka fonda kullanılan afiş, balonlar, doğum günü çocuğunun kıyafeti gibi pek çok tüketim malının aynı desen, şekil veya boya ile süslü olmasıdır. Bu desenler genellikle lisanslı ürünlerdir. Çizgi film karakterleri, popüler oyun karakterleri gibi. Bu lisanslı ürünler toplum tarafından kabul gördüğü, sevildiği için ürünün piyasa fiyatı da desensiz ürünlerden çok daha pahalıdır.

Çiftçi (2002, s.76) tarafından bildirildiğine göre; toplumda bireyin uyum içerisinde kalmasını sağlamak amacıyla her bir dönemi dinsel ritüeller ve vazifelerle çevrelenmiştir. Bunların en önemlileri; doğum, erginlik ve ölüm gibi hayatın önemli dönüm noktalarına işaret eden “dönüm merasimleri”dir. Bir dönüm merasimi olan 6 ay kınası ritüelinde ise bu durum şöyle açıklanabilir: Geçmişte köylerde ev önlerinde; kışın ise bir odada yalnızca aile içi ve çok yakın akrabalar ile (6-10 kadın ile) kutlanan altı ay kınası günümüzde çoğunlukla bir günlük kiralanan kafeler veya düğün salonlarında (30 ve üstü kadın ile) kutlanmaktadır. Kutlamalara katılan davetlileri aile üyeleri, yakın akrabalar, arkadaş çevresi vb. oluşturmaktadır. Geçmişte köylerde işlerin bitirilmesinden sonra kadınların toplanması akşam saatlerine denk gelmiştir. Günümüzde ise ritüelin yapıldığı saatler çoğunlukla öğleden sonraya denk gelen zaman diliminde yapılmaktadır. Çünkü kentte yaşayan kadınların nispeten iş yükü azalmış ve bu ritüelin yapılması için harcanan vakit geçmiş yıllara göre artmıştır. Altı ay kınası için isteğe bağlı olarak ev sahibi anne tarafından davetlilere o günü hatırlatacak küçük armağanlar verilebilir. Bu armağanlar kokulu taşlar, lavanta keseleri, magnetler vb. olabilir. Tören bitiminde armağan olarak davetlilere bir miktar kuru kına da armağan edilmektedir. Kına yakma töreninin ardından misafirlere önceden hazırlanan ikramlar servis edilir. Bu ikramlar

genellikle yaş pasta, tatlı ve ev yapımı ürünlerden (börek, sarma, poğaç vb. gibi) oluşmaktadır. Yeme içme faslının bitiminde davetliler tarafından kız bebeğe çeşitli armağanlar verilmektedir. Bu sayede altı ay kınası ritüeli tamamlanmış olmaktadır. Bu durum Rook'un savını destekler niteliktedir.

Geçmişte kırsal alanlarda ritüelin manevi boyutu ağırlık kazanırken ve önemliyen; kent yaşamında bu ritüel tüketim odaklı ve masraflı olmaktadır.

Çalışmada kadınların hane halkı gelirleri tespit edilmiştir. Hane halkı gelirinin tespitindeki amaç altı ay kınasının tüketim odaklı yapılmasının bu ritüelin yapıma durumundaki değişimi incelemektir. Hane halkı gelirinin dağılımı, 4000-6000 TL arası %19, 6001-8000 TL arası %23, 8001-10000 TL arası %14, 12000-14000 TL arası gelir %19, 14001-16000 TL arası %13, 16001-18000 TL arası %9 ve 18001 TL den fazla gelir %3 olarak saptanmıştır. Gelir dağılımının dengeli dağıldığı söylenebilmekle beraber 6001-8000 TL arasında (%23) en fazla olduğu saptanmıştır. Çalışmada 6 ay kınası ritüelini kendi çocuğunuzla yaptınız mı? diye sorulmuştur. Alınan yanıtlar oransal olarak hayır (%55,6), evet (%22,2), kızım olsa yapardım (%12,1) ve kızım yok, olsa da yapmazdım (%10,1) şeklindedir. Ankete katılanlardan yarısından fazlası bu ritüeli yapmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumun nedenini araştırmak istediğimizde elde edilen sonuçlar; %38,9 oranında ritüelleri çok abartılı bulmaları, %20,2 sosyal medyada reklam amaçlı kullanılması, %22,5 ritüelleri gereksiz bulma ve %18,4 ritüellerin masraflı olduğu bulgusu saptanmıştır. Bu durumun nedeni; bu ritüelin süreç içerisinde tüketim odaklı olarak kutlandığına işaret etmektedir. Araştırmadaki kadınların da bu tüketim odaklılığından dolayı ritüelin yapılmamasını tercih ettikleri söylenebilir. Oysa geçmişte, kırsal alanlarda her kadın tarafından kutlanan bu ritüelde tüketim amacı söz konusu değildi. Toplum baskısının etkisi, köylerde çok fazla eğlence kültürünün olmayışı dahası bu ritüelin yapılması veya yapılmaması gibi tüketicinin tercihinine bağlı bir ayırım da söz konusu değildir. Köylerde zaten anneden kızlara bu ritüelin yapılacağı anlayışı geçmiştir. Ritüelin yapılmaması gerektiğini savunanların bir diğer nedeni de bu ananın tarihi hakkında yeterince bilgi sahibi olmamalarıdır. Ankete katılan kadınların %63'ü bu ritüelin tarihsel geçmişini bilmediğini dile getirmiştir. %42'si biraz fikir sahibi olduğunu ve yalnızca %13'ünün ritüelin geçmişini bildiği bulgusu saptanmıştır. Bir ritüelin neden yapıldığının bilinmemesi bu ritüelin kent hayatında konusunun maneviyatından koptuğunun bir diğer göstergesidir. Oysa kırsal alanlarda dini inanç ve maneviyata bağlılık kent yaşamından fazladır (Arslantaş, 2008, s.174). Dolayısıyla bu ritüelin kutlanması daha geleneksel bir şekilde yapılmaktadır. Örneğin; köylerde çağrılan davetlilere armağan verilmesi söz konusu değildir. İkramlar ise çok daha makuldür. Çünkü kutlamalar akşam yemeğinden sonra olmaktadır. Söylenen şarkılar köylerde bir ağızdan söylenirken; kent merkezlerinde bir müzik aracı tarafından çalınmaktadır. Aktaş'a göre (2017, s.485-486) toplumsal ekin sabit değil, dirik bir nitelik göstermektedir. Zaman ile değişim gösterebilmektedir. 6 ay kınası da bu değişimden etkilenmektedir.

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışı ve hızla benimsenmesi toplumsal ve kültürel değişimlere neden olmuştur (Sungur, 2011, s.832). Kellner (1991, s.77), “kitle iletişim araçlarının ekonomik, politik, kültürel ve sosyal etkileriyle modern toplumların sosyalleşmesinde ve yönlendirilmesinde önemli görev üstlenmiştir” demektedir. Bu bağlamda “kültür endüstrisi” kavramına vurgu yapmaktadır. Kitlel olarak üretilen kültürün endüstrileşme sürecine işaret etmektedir. Altı ay kınası her ne kadar yaygın olarak Türkiye’nin yalnızca Trakya Bölgesi’nde kutlansa da, sosyal medyanın da aracılığıyla kültür endüstrisine bugün yenik düşmüştür. Bu neden ile % 59,0 oranında ritüelin gereksiz olduğunu savunan kişilerin gerekçeleri haklı görülebilmektedir. Bu konuyla alakalı iyimser görüş ise; modernleşme eğilimlerinin ritüelleri yok etmediği; hatta bu durumun tersine toplumların yeni ve değişen formları ile bu ritleri devam ettirdikleri şeklindedir (Karaman, 2020, s.231). Bu değişime örnek olarak; sembolik eylemlerde kına eğlencesinin en ayırt edici özelliği kına kıyafetleridir. Örneğin; Çankırı kına eğlencelerinde düğün giysilerini yalnızca gelin değil, gelinin yakınları da giymektedir. Bu düğün kıyafetleri kaftan, bindallı, üç etek, fermane, şalvar ve binliktir (Beğiç ve Öz, 2018, s.633). Bu kıyafetlerin renkleri eski yıllarda bordo veya lacivert kadife üzerine altın yaldızlı olsa da günümüzde renk seçeneği oldukça çeşitlidir. Ritüeller katılımcı her bireyin grup bilincinin yükselmesine katkı sağlamaktadır (Cohen, 1999, s.27). Trakya altı ay kınası ritüelinde de ev sahibinin isteğine bağlı olarak davetlilerinde benzer ve aynı renk kına kıyafetleri giydiği ve saçlarına taçlar taktığı görülmektedir. Kıyafetlerin aynı renk oluşu, bir ağızdan ortak şarkıların söylenmesi grup bilincini, toplumsal ilişkileri olumlu yönde etkilemekte, bireyleri birbirine bağlamaktadır. Ritüellerde giyilen bu tip kıyafetlerin temini veya armağanlar için pek çok esnaf da hizmet vermektedir. Oysa geçmişte bu ritüelde kullanılan kıyafetler anneden kıza saklanarak, korunarak kullanılmaktadır. Bu da konunun manevi boyutunu derinleştirmektedir.

Ritüel belli zaman aralıklarında tekrar edilen çoklu davranışlardan oluşan anlamlı, simgesel eylemler olarak ifade edilmektedir (Rook, 1985, s.253). Altaş tarafından bildirildiğine göre (2018), altı ay kınası günümüzde uygulanan bir ritüel diğer söylem ile yeni uygulamaya başlanan bir kutlama pratiğidir. Bu düşünce Türkiye’nin tamamı düşünülerek söylenirse doğru olabilir ama Trakya’da bu ritüel çok uzun yıllardan beri yapılmaktadır. 100 kişi ile yapılan anket sonucuna göre; altı ay kınasından haberdar olma durumu incelendiğinde; %60,6’nın anne olmadan önce bu ritüelin yapıldığını bildiği, %3,0’ün ritüel hakkında biraz bilgi sahibi olduğu ve %36,4’ün bu ritüelden anne olmadan önce haberdar olmadığı görülmektedir. Bu ritüelden haberdar olma oranlarının yüksekliği savımızı desteklemektedir. Katılım durumu incelendiğinde ise; %4,0 çok sık katılım, %24,0 sık katılım, %61,0 nadiren katılım ve %11,0 hiç katılmam bulgusu elde edilmiştir. Bir başka ifade ile her 100 kişiden bu ritüele hiç katılmayan kişi yalnızca 11,0’dır. Geçmiş yıllarda köylerde yapılan bu ritüele katılım ise köyün veya haber verilen kişilerin tamamı şeklindedir.

Kültürel ve toplumsal değerleri yansıtan ritüeller, toplumda kabul görmüş davranış biçimidir. Ritüeller bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerine yardımcı olmaktadır. (Önk ve Gökaliçler, 2020, s.673). Gelenekleri devam ettirmek gerektiğine olan inanç, ritüelin sosyal bir etkinlik olması, ritüel esnasında armağanlaşmanın verdiği mutluluk ve toplum baskısı, bu ritüelin yapılmasının gerekliliğini savunanların sırasıyla öne sürdükleri gerekçelerdir.

Ritüel, birlik ruhu ile çoğu değer uygulandığını, gelecek nesillere aktarımını ve bu sayede devamlılığını ciddiyet içinde sağlayabilme özelliğine sahiptir. Bu yönü ile dikkate alındığında; toplumda kolektif kimliğin inşasını oluşturma, toplumun kültürel ifadesini bulma ve kültürü aktarmada yardımcı olan işlevsel alanı var etme özelliği taşımaktadır (Sungur, 2011, s.835). Bu ritüelin yapılmasının gerekli olduğunu düşünen grup üyelerinden %50,4'ü geleneklerin devam ettirilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. %34,4'ü ritüeli sosyal bir etkinlik olarak değerlendirmiş, %7,6'sı ise armağanlaşmanın verdiği mutluluk ve toplum baskısı olarak konuyu değerlendirmişlerdir.

Malinowski (1990, s.40)'a göre, ritüel en basit anlatım ile hayatın belirsizliğinden güç alan, kaygıları bertaraf etmenin bir aracıdır. Ona göre ritüelin görevi toplumda birlikte hareket etmedir. Ankete katılanların %37,4'ü bu ritüeli gelecek kuşakların da yapması gerektiğini savunmaktadır. %31,3'ü bu ritüelin yapılmaması gerektiğini, %31,3'ü de ritüelin uygulanması hakkında çekimser cevap vermiştir. Bu yanıtlara göre altı ay kınası ritüelinin değişen sembolik boyutu ile gelecekte de devam ettirileceği söylenebilir.

Ritüeller, insanların neyi önemli ve gerekli bulduğunu söylemelerinin bir yoludur (Karaman, 2010). Geçmişte Trakya'da kız çocukları bereket, bolluk, mutluluk, güzellik gibi anlamlarla/ değerlerle yüklenmektedir. Geçmişte kırsal alanlarda bu ritüelin yapılmasının en temel amacı: Trakya Bölgesinde kız çocuğunun toplumdaki varoluşunu müjdelemek, onu nazardan ve kötülüklerden korumak, peygamberin sünnetini yerine getirmek, bebeği güzelleştirmektir. İslamiyet'in bu konuya bakışı da önemlidir. Çünkü kadın kimi toplumlarda "günah kapısı", "süs aracı" ya da "ticaret metası" olarak kabul edilmektedir (Kutsal, 1984, s.35). "Kadınlar, tarih boyunca cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizliklere göğüs gelmek zorunda kalmışlardır. Erkeklerden daha düşük statüde görülmüş ve erkeklere nazaran daha az hak ve şansa sahip olmuşlardır" (Gürhan, 2010, s.67). Bu nedenle doğuştan kadın ve erkek cinsiyeti ile ilgili özellikler, zamanla içinde yaşanılan toplumun kültürü tarafından yorumlanarak yapılandırılır ve toplumun kadın ve erkekte beklenenleri de buna göre şekil alır (Butler, 2008, s.78). Toplumsal cinsiyet kalıplarına göre kadına yönelik cinsiyete dayalı ayrımcılık çoğu dinin geçmişinde yaşanmıştır (Gürhan, 2010, s.61). İslamiyet'te ise bu durumun aksine kız çocuklarının kutsanması söz konusudur. 6 ay kınası da bu kutsamanın bir göstergesi olarak varlığını sürdürmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Altı ay kınası kız çocuklarının dünyaya gelişlerini kutlama esasına dayalı bir geçiş ritüelidir. Geçmiş yıllarda kırsal alanlarda yapılan bu uygulama kırdan kente göçün etkisi ile kent alanlarında da yapılmaktadır. Kentlerdeki uygulamalarda neoliberal politikaların etkisi ile değişime uğramıştır. Günümüzde bu ritüel tüketim odaklı uygulanmakta ve maneviyatından gittikçe uzaklaşmaktadır.

Günümüzdeki neoliberalizm uygulamaları sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi alanın içinde değişik etkileri ile toplumların faaliyetlerini yönlendirmekte, sınırlandırmakta ve şekillendirmektedir. Özellikle kırsal alanlarda yoğun olarak sürdürülen bazı gelenek ve göreneklerin uygulamaları neoliberalizmin kültürel etkileri sonucunda değişime uğramakta, uygulamada bazı yenilikler ve kısıtlamaları da beraberinde getirmektedir. Neoliberalizmin ekonomi politiği gündelik hayatta sosyal kültürel değerleri anlama, benimseme ve uygulamada da karışıklıklara neden olabilmektedir.

Gelecek dönemlerde gün geçtikçe daha da güçlenen ve yoğun olarak kullanılan iletişim araçları ve sosyal medyanın da etkisi ile bu ritüelin Türkiye'nin pek çok yerinde yapılabileceği düşünülmektedir. Buna karşın bu ritüelin yapılış nedeni, önemi gibi çeşitli değerlerin yitirilerek sadece gösteri amaçlı ve tüketim odaklı yapılacağı düşünülmektedir. Bu sonucun nedeni dünyada geçerli olan neoliberal politikalarıdır. Bu politikalar, değerler ve kültürümüzde telafi edilemez izlere ve değişimlere sebebiyet vermektedir.

Günümüzde kentlerde yapılan altı ay kınası ritüeli mekan ve görsellik açısından geçmiş yıllara kıyasla değişim gösterse de; bireyleri birbirine bağlama, sosyalleşme, armağanlaşma, kutlama gibi etkileriyle ileride de varlığını sürdüreceği düşünülmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): EI(%80), MS(%20)

Veri Toplanması (Data Acquisition): EI(%80), MS(%20)

Veri Analizi (Data Analysis): EI(%70), MS(%30)

Makalenin Yazımı (Writing Up): EI(%50), MS(%50)

Makalenin Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): EI(%90), MS(%10)

KAYNAKLAR

- Aktaş, Y. (2017). *Toplumbiliminin ABC'si*. Hiperyayın, İstanbul.
- Altaş, B. (2018). Kutlama ve Armağanlarca Kuşatılan Annelik: Dış Buğdayı, Baby Shower ve Annelik Eksenindeki Diğer Ritüeller. *Mediterranean Journal of Humanities* mjh. Akdeniz.edu.tr. VIII/2 (2018), syf 1-31.
- Anonim. (2021). Kına Gecesi. <https://www.muzikdefterim.com/yesim-salkim/kina-gecesi-sarki-sozu-9020>. (Erişim tarihi: 02.09.2022).
- Arslan, A. (2003). Bir Köy Sosyolojisi Çalışması: Kavaközü Köyü'nün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Sorunları. Osman-gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı: Haziran.
- Arslantaş, H.A. (2008). Sosyal Değişme, Kentleşme ve Kentleşmenin Din Üzerindeki Etkileri. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13:2, syf:171-196.
- Bal, Hüseyin. (2008). *Kent Sosyolojisi*, Isparta, Fakülte Kitabevi.
- Bayatlı, O. Şifalı Otlar ve Lokman Hekim. Bergama Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, 1989, 48,50.
- Beğiç, H.N., Öz, C. Çankırır'da Yapılan Kız Kınası ve Şenlik Ritüellerinde Giyilen Gelin Giysileri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt 6, 13.sayı, 2018, s. 632-644.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyet Belası Feminist Kimliğin Altüst Edilmesi*", Çev: Başak Ertür, Metis Yay.
- Cohen, Anthony P. (1991). *Topluluğun Sembolik Kuruluşu*. (Çev. Mehmet Küçük), Dost Kitabevi Yay, Ankara.
- Çeltikçi, O. "Türk Kültüründe "Kına" ve Akdeniz Bölgesi Uygulamaları", *Türkbilim Sonbahar 2009*, 1:27-36.
- Çiftçi, A. *Din ve Modernlik (Toplumbilim Yazıları)*, 2002, Ankara.
- Durkheim, E. (1947). *The Elementary Forms of the Religious Life: A Study in Religious Sociology*, Translated from the French by Joseph W. Swain, Free Press, Illinois, pp. 299-300
- Gürhan, N. *Toplumsal Cinsiyet ve Din*. E-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, sayı: IV, Kasım, 2010, s: 58- 80.
- Gökalp, Z. (1981). "Dinin İçtimai Hizmetleri II", *Makaleler VIII*, (Haz. Ferit Ragıp Tuncor, Kültür Bakanlığı Yayınları), Birinci Baskı, s. 51-53, Ankara.
- Honko, L. (1979). "Theories Concerning the Ritual Process", *Science of Religion Studies in Methodology*, (Ed. Lauri Honko) Paris, New York, pp. 372.
- İrmak, E. (2019). *Tarım Kooperatiflerinde Yayım Yaklaşımları: Edirne İli Lalapaşa İlçesi Örneği ile Mevcut Durumu Geliştirme Koşul ve Olanakları Üzerine Bir Araştırma*. Namık Kemal Üniversitesi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Tekirdağ.
- İrmak, E., Sarioğlu, M. (2022). *Rising Ritual in Thrace Region*. Yayınlanmamış Eser.
- Karaman, K. *Ritüellerin Toplumsal Etkileri*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimleri Dergisi. Mayıs 2020, sayı 21, 227-236s.
- Kellner, D. (1991). *Reklam ve Tüketim Kültürü*. Çev. Yusuf Kaplan, Rey Yayıncılık, Kayseri.
- Kır, S. (2010). *Konya İli Karapınar İlçesi Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinde Çalışan Kadınların Bilgiye Ulaşım Düzeyleri ve Yayım Yaklaşımları*. Y.Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koçak, Y., Terzi, E. (2012). *Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri*. Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, cilt:3, sayı:3.
- Kutsal, N. (1984). *Kadının Değeri, Ölçüsü, Örtüsü*. İstanbul: Selamet Yayınları.
- Lalaeli O, Akkaş İ (2019). *Türkiye'deki kırdan kente olan göçün sosyal ve ekonomik nedenleri Erzincan İli Merkez İlçesi Örneği*. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı.
- Malinowski, B. *Büyük, Bilim ve Din*", 1990, S:30, İstanbul
- Okuşluk Şenesen, R. (2011). *Türk Halk Kültüründe Bolluk ve Bereketle İlgili İnanç ve Uygulamalarda Eski Türk Kültürü İzleri*", CIU, Cyprus International University, folklor edebiyatı, cilt 17, sayı:66, 2011/2, s: 209-228.
- Önk, Yıldırım, Ü, Gökailer, E. (2020). *Yerli Dizilerde Geçiş Ritüelleri: Kına Gecesi Örneği*. *Folk/ed.Derg*,2020, 26 (3), s:671-689.
- Rook, D.W., (1985). *Journal of Consumer Research*", Volume 12, Issue 3, December 1985, Pages 251-264, <https://doi.org/10.1086/208514>
- Sungur, S. (2011). *Kaybolan bir Kutlama Ritüeli ve Bir İletişim Aracı Olarak Kartpostal*", *E-Journal of New Word Sciences Academy*, volüme:6, number:4, page: 829-856.
- Taşkaya, M., Yağız, D. (2018). *Global Medya Endüstrisinin Ritüel Kapsamlı Tüketime Yansımaları: Doğum Günü Kutlama Konseptlerine Walt Disney Kültürü*", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı:47, güz 2018, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Süreli Elektronik Dergi syf 273- 318.
- Tokmak, Y. (2009). *Balıkesir ve Çevresinde Kına Folkloru Üzerine Derlemeler ve İncelemeler* ", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir.

- TÜİK (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>(Erişim Tarihi:18.04.2022).
- TÜİK (2020). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2020-37251> (Erişim Tarihi:18.04.2022).
- TDK (2022). Göç. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi:19.04.2022).
- TDK (2022). Konsept. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi:02.09.2022).
- Yardımcı, M. "Geleneksel kültürümüzde ve aşkların dilinde kına" Folklor/Edebiyat, c, 14, 2019, s.54.
- Ziya Gökalp, "Dinin İçtimai Hizmetleri II", Makaleler VIII, (Haz. Ferit Ragıp Tuncor, Kültür Bakanlığı Yayınları), Birinci Baskı, Ankara, 1981, s. 51-53

Kaynak Kişiler

- Aynur Eşingen, 1962, ilkokul, ev hanımı, Edirne
Reyhan KURT, 1955, yüksek lisans, özel sektör, Tekirdağ
Sevgi DEMİRKO, 1960, ilkokul, ev hanımı, Kırklareli

THE BLESSING OF THE GIRLS IN THRACIA REGION: SIX MONTHS HENNA

Extended Abstract:

Ceremonies that reflect the values, cultures and past experiences of societies are called rituals in general. Values, habits, lifestyles from society to society. Rituals have changed by being affected. What makes the 6-month henna, a rite of passage, special is that it is celebrated only in the Thrace Region as a region in Turkey. Bursa, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Bursa, Çanakkale, Manisa, İzmir are among the provinces where this ritual is performed in Turkey. The common feature of these provinces is that the Balkan Immigrants, who migrated to Turkey intensively and collectively at different times, live in these provinces. While women are regarded as a gateway to sin in some societies, or as an ornamental tool or trade commodity in others, Balkan Immigrants celebrated the birth of their daughters with enthusiasm. The main purpose of this celebration is considered to be the fulfillment of the sunnah of the prophet by the Muslim community. In the research, the 6-month henna ceremony, which is intensely celebrated in the Thrace Region, was analyzed using quantitative and qualitative methods. With the cultural analysis of qualitative methods, the way the rite is done, the meanings attributed to this rite by the society, the clothes used, the treats, gifts and the way the rite is done are described. When the subject is considered quantitatively with the simple random sampling method, some data about this rite have been digitized. 100 women living in the Thrace Region were included in the survey. The province of Tekirdağ, which is among the provinces in question, was not included in the survey we conducted because it received a large number of immigrants from other provinces to the city or from the rural areas to the city center, thus this situation deteriorated its demographic structure. In the survey study, the age group consisted of 18-28: 9%, 29-38: 51%, 39-48: 24%, 49-58: 12%, 59-68% 1%, and 3% of women aged 69 and over. The distribution of women included in the study by marital status is 89% married, 7% single and 4% widowed. It has been determined that the education level of the women participating in the survey is high. All of the women in the research area

have smart phones and they actively use these phones. The frequency of daily use of the Internet was found to be 24% for 1-2 hours, 23% for 2-3 hours, 20% for 3-4 hours, 31% for 4-5 hours, and 2% for more than 5 hours. This finding shows that the women participating in the survey use digital technology intensively. In the study, the household income of women was also determined. The purpose of determining the household income is to examine the change in the status of the consumption-oriented henna for six months. Household income rate, between 4.000-6,000 TL was 19%, between 6.001-8,000 TL 23%, between 8.001-10.000 TL 14%, between 12.000-14,000 TL 19%, between 14001-16000 TL 13%, 16001-18000 TL 9% , and over 18001 TL was determined as 3%. Although it can be said that the income distribution is evenly distributed, it has been determined that those who have an income distribution between 6,000-8,000 TL (23%) are more than other income groups. According to TUIK 2021 data, the age range of marriage in Edirne, Tekirdağ and Kırklareli provinces is concentrated between 20-24 and 25-29 age groups. With the advantage of the researcher living in the Thrace Region for a long time, many face-to-face interviews were conducted in an environment of trust. In addition, the observations during these rites were recorded as notes. In this way, the expectations from this rite, whether it will be celebrated in the future, whether it has changed functionally, etc. have been examined. The finding that this rite will be carried out in many parts of Turkey with the widespread use of mass media in the coming years has been obtained by observation, percentage rate and oral interview. The group of respondents who think that this ritual is necessary is 50.4%. These people evaluated the issue of belief as traditions should be continued 34.4% as a social activity and 7.6% as the happiness of gift giving and social pressure. It is also clear that the tradition of applying henna in Turkish culture had an impact on the rapid adoption of 6-month henna in many parts of Turkey. Because the tradition of applying henna in Turkish culture is a ceremony that has been celebrated for a very long time. It is customary to apply henna to the votive victim, to the dying patient, to the young man who goes to the military. Although it has been seen that the 6-month henna will be celebrated by becoming widespread in the coming years, it is thought that the spiritual dimension of this rite is very important in the past, while it is thought that it will be celebrated with a consumption focus today and in the future. For example, this ceremony, which in the past was celebrated only in the home environment with the participation of close relatives and neighbors, wearing traditional special henna clothes belonging to grandmothers and singing songs in unison, has now overflowed from home. The celebrations outside the home include renting a venue, the participation of the girls from the organization company in the entertainment, instead of playing live music, more rhythmic songs are played from cassettes or CDs compared to the past, games are played, gifts and treats are given much more exaggeratedly than in the past and, henna dresses are more common diversification has been observed. In fact, many of the women participating in the celebration do not wear traditional henna capes left by

the family, and some of the participants prefer to rent their henna clothes instead of buying them, which can be given as an example of the fact that this rite is now consumption-oriented. All these observations and interpretations show us that such rites will change over time in accordance with the conditions of the day and will be referred to as a disconnection between generations after a certain period of time.

Keywords: Henna, Ritual, Girl child, Thracia Region, Six Month Henna.

